

Sayın Milletvekili

Konu: Kampanya Bilgilendirmesi ve Taleplerimiz

07.10.2020

Askeri Darbelerin Asker Muhalifleri Derneği (ADAM-DER), 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbeleri döneminde solcu oldukları gerekçesiyle Türk Silahlı Kuvvetleri'nden atılmış askerleri temsil etmektedir.

Derneğimiz, tüzüğünde yazılı olduğu üzere, *“Diktatörlüğe, darbelere ve militarizme karşı demokrasiyi ve insan haklarını savunmak, insanlık suçlarının önlenmesi ve faillerinin yargılanması için çaba göstermek; haksız idari kararlarla re’sen emekliye sevk edilen kamu personelinin ve okullarıyla ilişkisi kesilen öğrencilerin haklarını elde etmek, demokratik kamusal bilince katkıda bulunmak”* için mücadele etmektedir.

Ülkemiz ne yazık ki defalarca askeri darbelere maruz kalmıştır, günümüzde de sivil darbe sürecini yaşamaktadır. Darbelerle topyekûn hesaplaşmadıkça, güncel olarak da 15/16 Temmuz darbe girişimi aydınlatılmadıkça ülkemizde demokrasinin inşası mümkün değildir.

Darbelerle yüzleşme ve hesaplaşma vesilesi olabilecek girişimler ve adımlar ne yazık ki güncel siyasal çıkarlar uğruna heba edilmektedir. Son olarak, 27 Mayıs 1960 darbesinden sonra Başbakan Adnan Menderes ve arkadaşlarını idam cezasına çarptıran özel mahkeme Yüksek Adalet Divanı kararlarını hükümsüz hale getiren ve bu kararlardan doğan zararların tazmin edilmesini öngören 7248 sayılı yasa 1 Temmuz 2020 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Bu yasa gündeme geldiğinde ve TBMM’de görüşülürken, darbelerle hesaplaşılacaksa 27 Mayıs darbesiyle sınırlı kalınmaması, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbeleriyle de hesaplaşılması gerektiğini vurguladık, bu bağlamda sıkıyönetim mahkemeleri kararlarını hükümsüz hale getirecek bir önerinin yasaya eklenmesini önerdik. Ancak bu yoldaki çabamız TBMM çoğunluğunda karşılık bulmadı.

ADAM-DER olarak, darbe dönemi mahkemelerinin kararlarının hükümsüz hale getirilmesini, darbelerle hesaplaşma bağlamında yeterli bulmasak da önemsiyoruz. Bu nedenle, 12 Eylül darbesinin 40’inci yıl dönümü ile 30 Aralık 2020 tarihleri arasında; 7248 Sayılı yasa ile yapılan ayrımcılığın görünür kılınması, 12 Mart ve 12 Eylül darbeleri sıkıyönetim mahkemelerinin kararlarını da hükümsüz hale getirecek yasal düzenleme yapılması için kampanya kararı aldık ve kampanyamızı sürdürüyoruz.

Özgür iradenizle karar vereceğiniz yol, yöntem ve araçlarla kampanyamıza destek vermeniz; tüm darbelerle ayrımsız hesaplaşma üzerinden demokrasinin tüm kurum ve kurallarıyla tesis edilmesi mücadelesine kıymetli bir katkı olacaktır. Uygun bulursanız özellikle aşağıdaki konularda destek ve dayanışmanızı bekliyoruz. Destek çalışmanızda değerlendirebileceğiniz kampanya dokümanlarını ekte bilginize sunarız.

Saygılarımızla,

ADAM-DER/ASKERİ DARBELERİN ASKER MUHALİFLERİ DERNEĞİ
YÖNETİM KURULU

Askeri Darbelerin Asker Muhalifleri Derneği

www.adamder.org.tr

 Adam Der

 AdamDer3

iletisim@adamder.org.tr

Desteginizi beklediğimiz konular:

- 1-Kampanya'mıza ilişkin kürsüden TBMM Genel Kuruluna hitaben konuşma yapılması
- 2-Kampanya konusuyla ilgili yazılı ve/veya sözlü soru önergesi verilmesi
- 3-Dernek twitter hesabımızın takipçisi olmanız ve kampanya ile ilgili attığımız twitleri paylaşmanız
- 4-İlişkide olduğunuz diğer vekillerin aynı destekleri vermeleri için bize yardımcı olmanız
- 5-Kampanya konusuna ilişkin yasa tasarısı hazırlanmasına katkı sunmanız

Ekler:

- 1-Kampanya Deklarasyonu
- 2-12 Eylül 2020 Basın açıklaması
- 3-İmza Kampanyası Metni (change.org üzerinden 30 Aralık 2020'ye kadar sürdürülecektir. Önerge ve yasa tasarısı için yardımcı metin olarak bilginize sunuyoruz)
- 4-Ayrımcılık Raporu
- 5-Ayrımcılık videosu-1
- 6-Ayrımcılık videosu-2

Haberleşme ve irtibat:

Çetin Ali Nergis (ADAM-DER Genel Başkanı)

Tel: 0533 342 22 13

e-posta: cetinalinergis@gmail.com

Muhsin Dalfidan (ADAM-DER Kampanya Koordinatörü)

Tel: 0555 228 30 79

e-posta: mdalfidan@hotmail.com

Rahmi Yıldırım (ADAM-DER Kurucu Başkanı)

Tel: 0532 631 16 75

e-posta: rahmi1238@gmail.com

EK:1-Kampanya Deklarasyonu

DARBELERLE AYRIMSIZ HESAPLAŞILMALIDIR! SIKIYÖNETİM MAHKEMELERİNİN KARARLARI YOK SAYILMALIDIR!

27 Mayıs 1960 darbesinden sonra Başbakan Adnan Menderes ve arkadaşlarını idam cezasına çarptıran özel mahkeme Yüksek Adalet Divanı kararlarını hükümsüz hale getiren ve bu kararlardan doğan zararların tazmin edilmesini öngören 7248 sayılı yasa 1 Temmuz 2020 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Sözü geçen yasa, darbelerle hesaplaşma anlamında hiç kuşkusuz olumlu bir adımdır. Ancak, Türkiye’nin darbe virüsünden arınmış bir hukuk devleti olması isteniyorsa, darbelerle hesaplaşma 27 Mayıs darbesiyle sınırlı tutulmamalıdır.

Ülkemiz 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 tarihlerinde doğrudan askeri darbeye, 28 Şubat 1997 tarihinde de post-modern darbeye maruz kaldı, nihayet 15/16 Temmuz felaketini yaşadı.

Darbe dönemlerinin en bariz uygulamalarından biri de, temel insan haklarının askıya alınması, darbenin hedefindeki kişi ve kuruluşların doğal yargıç ilkesinden ve hâkim güvencesinden yoksun personelden oluşan mahkemelerde yargılanmalarıdır. Oysa, etkin başvuru ve bağımsız mahkemelerde adil yargılanma hakkı, hukuk devletinin en temel yapıtaşlarıdır. Doğal yargıç ilkesi ve hâkim güvencesi de yargı bağımsızlığının, adil yargılanma hakkının iki temel önkoşuludur.

Yüksek Adalet Divanı, yasa ile kurulmuş olmasına karşın, hâkim güvencesine ve doğal yargıç ilkesine sahip bağımsız bir mahkeme değildi. Çünkü sanıkların işledikleri öne sürülen eylemlerden çok sonra, darbecilerin emriyle kurulmuş, heyet üyeleri darbecilerden emir alan bir mahkemeydi.

12 Mart ve 12 Eylül darbelerinin sıkıyönetim askeri mahkemeleri de bağımsız değillerdi; çünkü tıpkı Yassıada mahkemeleri gibi, yargıladıkları eylemlerden sonra kurulmuşlar ve kuruluş tarihinden önceki eylemlerin sanıklarının yargılamışlardır. Yassıada mahkemeleri gibi sıkıyönetim mahkemeleri kurulurken de doğal yargıç ilkesi hiçbir şekilde geçerli olmamıştır. Bunun kadar vahim olmak üzere, Yassıada mahkemelerinin sivillerden oluşmasına karşılık, sıkıyönetim mahkemeleri hiçbir hukuk eğitiminden geçmemiş kıta subayı başkanlığında kurulmuş, üyeleri askeri yargıç ve savcılardan seçilmiştir. Sıkıyönetim askeri mahkemelerini oluşturan askeri yargıç ve savcılar ile subay üyelerin mesleki sicil ve atama yönünden nezdinde mahkeme kurulan komutana bağlı oldukları, dolayısıyla yargıç güvencesine sahip olmadıkları bilinen bir husustur.

Yassıada mahkemesinin başkanı, sanıkların itirazlarına “Sizi buraya tıkan kuvvet böyle istiyor” diye karşılık vererek, bağımsız mahkeme olmadığını itiraf etmişti. Sıkıyönetim mahkemeleri de bağımsız değillerdi. Sıkıyönetim komutanının istediği yönde karar vermeyen mahkeme üyeleri başka görevlere atanmışlar, hatta mahkemenin toptan kapatılması yoluna bile gidilmiştir. Tarihe geçmiş bir örnek olarak, 1971 yılında İstanbul

Sıkıyönetim 1 No.lu Askeri Mahkemesi, 1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Faik Türün'ün emriyle kapatılmıştır. Ankara 1 No.lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi Başkanı Tuğgeneral Ali Elverdi de, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını idama mahkûm ederken, Yassıada mahkemesi başkanının itirafına benzer şekilde, *"Sadece askeri görevi yerine getirmediğim, üzerime düşen politik görevi de yerine getirdim"* diyerek mahkemesinin ve yargılamanın hukuk dışılığını itiraf etmiştir.

12 Eylül 1980 darbesinden sonra da sıkıyönetim mahkemeleri benzer baskılara maruz kaldılar. Bu mahkemelerde 650 bin dolayında kişi işkence altında sorgulandı ve yargılandı. Devlet başkanlığını zorla ele geçiren Orgeneral Kenan Evren, *"Asmayıp da besleyelim mi? Onlara hain demeyi bile az bulurum"* diyerek yargılanan sanıkları defalarca hedef gösterdi, mahkemeleri baskı altında tuttu. Güdümlü mahkemelerin idam kararları Kenan Evren liderliğindeki Milli Güvenlik Konseyi tarafından onaylandı ve 50 kişi idam edildi. Kenan Evren, *"Bir sağdan bir soldan"* diyerek idamda denge sağladığını savundu. 2010 Anayasa referandumunu kampanyasını başlatırken Başbakan Erdoğan'ın son mektubunu ağlayarak okuduğu Erdal Eren, 18 yaşından küçük olduğu halde idam edildi.

Özetle, 27 Mayıs darbesi sonrasında kurulan Yüksek Adalet Divanı gibi 12 Mart ve 12 Eylül darbeleri sonrasında kurulan sıkıyönetim mahkemeleri de, hâkim güvencesinden ve doğal yargıç ilkesinden yoksun, bağımsız yargı organı niteliği taşımayan mahkemelerdir. Darbelerle yüzleşme ve hesaplaşma adına, 27 Mayıs darbesi sonrasında kurulmuş mahkemenin kararları hükümsüz hale getirilirken, 12 Mart ve 12 Eylül sıkıyönetim mahkemelerinin görmezlikten gelinmesi kabul edilemez.

27 Mayıs darbesi gibi 12 Mart ve 12 Eylül darbeleri de çok derin hasara ve mağduriyetlere yol açtı. Darbeler ve mağdurlar arasında ayrımcılık da darbe virüsü kadar tehlikeli ve zararlıdır. Darbeler ile eşit ve adil bir biçimde yüzleşebilirsek geleceğe umutla bakabiliriz. Türkiye'nin demokratik hukuk devleti olma yolunda ilerlemesi isteniyorsa, 27 Mayıs darbesi yargulamalarını hükümsüz hale getiren TBMM, 12 Mart ve 12 Eylül darbe mahkemelerini görmezlikten gelmemelidir. Darbelerle ayrımsız hesaplaşmak, milli iradenin tecelligâhı TBMM'ye düşen tarihsel bir görevdir! TBMM, 12 Mart ve 12 Eylül darbeleri sonrasında kurulan sıkıyönetim mahkemelerinin kararlarını hükümsüz hale getirecek bir yasa önerisini ivedilikle gündemine almalı; darbe dönemlerinde darbecilerin keyfi idari kararlarıyla görevlerine son verilen kamu görevlilerinin mağduriyetini gidermelidir.

Bizler darbelerle ayrımsız hesaplaşılarak 12 Mart ve 12 Eylül sıkıyönetim mahkemelerinin kararlarını etkisiz hale getirecek yasal düzenlemeler yapılınca, demokrasi tüm kurum ve kurallarıyla tesis edilinceye kadar mücadelemizi kesintisiz sürdürmeye kararlıyız. Bu vesileyle bir kez daha emekten, demokrasiden, özgürlükten, insan haklarından yana olan kişi ve örgütlenmeleri birlikte mücadele etmeye çağırıyoruz.

ASKERİ DARBELERİN ASKER MUHALİFLERİ DERNEĞİ
DEVRİMCİ 78'LİLER FEDERASYONU
ÇAĞDAŞ GAZETECİLER DERNEĞİ
İMECE DOSTLUK VE DAYANIŞMA DERNEĞİ

Askeri Darbelerin Asker Muhalifleri Derneği

www.adamder.org.tr

Adam Der

AdamDer3

iletisim@adamder.org.tr

EK:2-12 Eylül Basın Açıklaması

ASKERİ DARBEYİ DE SİVİL DİKTAYI DA LANETLİYORUZ!

12 Eylül 2020

Askeri Darbelerin Asker Muhalifleri Derneği ADAM-DER çatısı altında toplanmış, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbecileri tarafından sol görüşlü olduğumuz için Türk Silahlı Kuvvetleri'nden atılmış askerler olarak, 12 Eylül 1980 askeri darbesini 40'ıncı yıldönümünde bir kez daha lanetliyoruz.

Kırk yıl önce, NATO Paşalarının gerçekleştirdikleri darbe, daha Türkiye'de ilan edilmeden, NATO'nun patronu ABD Başkanı'na "**Bizim çocuklar başardı**" sözleriyle müjdelenmişti. Dönemin patron sendikasının başkanı da sevincini "**Eskiden işçiler gülüyordu, biz ağlıyorduk; şimdi gülme sırası bizde**" sözleriyle dile getirmişti. Darbeci Genelkurmay Başkanı ise "**Garson benden fazla maaş alıyor**" diye yakınıırken, emekçilere olan sınıfsal kin ve düşmanlığını vurguluyordu.

Üzüntüyle hatırlatıyoruz ki, ülkemiz 40 yıl önce emperyalizmin patronunu ve yerli patronları güldürmek için darbe yapan generallerin bıraktığı anayasa ve 600 dolayında yasa ile yönetilmektedir. Darbelerle ciddi anlamda hesaplaşmadığı için ülkemiz nihayet 15/16 Temmuz askeri darbe girişimine ve hemen peşinden 20 Temmuz sivil darbesine maruz kalmıştır. Bugün de "**sivil**" darbe döneminde yürütmenin başı, "**Grev tehdidi olan yere anında müdahale ediyoruz**" diyerek yerli yabancı sermayedarlara kompliman yapmaktadır.

Bugün sivil darbe döneminde TBMM, ancak 12 Eylül darbesi dönemindeki Danışma Meclisi kadar etkilidir. Yargının ne denli bağımlı hale geldiği, hukuka aykırı kararlar ve tutuklamalarla hemen her gün ortaya çıkmaktadır. Askeri darbe dönemlerinde olduğu gibi temel hak ve özgürlükler askıdadır. İnsanlar gelişigüzel tutuklanmakta, işkenceye tabi tutulmaktadır. Medya kuruluşları ve sivil örgütler neredeyse tümüyle iktidarın denetimi altındadır; aykırı haber ve görüş yayan gazeteciler keyfi olarak tutuklanmaktadır.

Geçmiş darbelerden farklı olarak sivil darbe döneminde Türkiye'miz ne yazık ki sınırlarımız dışında savaşların da içindedir. ABD emperyalizminin "**Büyük Ortadoğu Projesi**"nin ortağı sıfatıyla Afganistan ve Irak'taki savaşlara katkıda bulunan siyasal İslamcı iktidar, Suriye'de ve Libya'da körüklediği iç savaşların doğrudan tarafıdır. Siyasal İslamcı iktidar, nihayet Akdeniz havzasındaki enerji paylaşım kavgasında, ulusal odaklı değil mezhep ve tarikat odaklı dış politikasıyla ülkemizi yalnızlaştırmış ve bölge ülkeleriyle savaşın eşiğine getirmiştir.

Bizler patronları güldürmek için yapılmış darbeleri lanetlediğimiz gibi patronları rahat ettirmek için gerçekleştirilmiş tek adam darbesini de tel'in ediyoruz!

ADAM-DER olarak, her türlü askeri/sivil darbeye, diktatörlüğe, savaşa karşı; kültürler ve halklar coğrafyası ülkemizin gerçekten demokratikleşmesi ve barışa kavuşması için, tüm emek barış ve demokrasi güçleri ile birlikte mücadeleyi sürdüreceğiz.

Saygılarımızla,

ADAM-DER/ASKERİ DARBELERİN ASKER MUHALİFLERİ DERNEĞİ
YÖNETİM KURULU

Askeri Darbelerin Asker Muhalifleri Derneği

www.adamder.org.tr

Adam Der

AdamDer3

iletisim@adamder.org.tr

EK:3-İmza metni

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

27 Mayıs 1960 darbesinden sonra Başbakan Adnan Menderes ve arkadaşlarını idam cezasına çarptıran özel mahkeme Yüksek Adalet Divanı kararlarını hükümsüz hale getiren ve bu kararlardan doğan zararların tazmin edilmesini öngören, 1 Temmuz 2020 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 7248 sayılı yasanın gerekçesinde;

"Milletin vicdanında açtığı derin acı uzun yıllar hissedilen 27 Mayıs 1960 askeri darbesi, demokrasiye ve milli iradeye yönelik bir suikast olarak gerçekleşmiş; milletin özgürleşme iradesine olduğu kadar kalkınma çabasına da engel olmuş bir tertiptir. 27 Mayıs 1960 askeri darbesi, 12 Mart 1971'de, 12 Eylül 1980'de, 28 Şubat 1997'de ve en son 15 Temmuz 2016'da millete kasteden girişimlerin ilk halkasıdır" denilmektedir.

Bu gerekçe tüm darbelerin millete karşı yapıldığının ve milli iradeyi gasp ettiğinin beyanıdır. Bu beyan ortada dururken 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbe mahkemelerinin yargılamalarının milli iradeden alınan yetkiyle yapıldığı savunusu kabul edilemez. Bu darbeler arasında ayrımcılıktır.

Darbelerle ayrımsız hesaplaşmak, TBMM'ye düşen tarihsel bir görevdir! TBMM, 12 Mart ve 12 Eylül darbeleri sonrasında kurulan sıkıyönetim mahkemelerinin kararlarına ilişkin ivedilikle yapacağı yasal düzenlemeyle;

- 27 Mayıs 1960 darbecilerinin kurduğu Yüksek Adalet Divanı tarafından yargılanan herkesin hakları nasıl iade edildi ise; 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbecilerinin kurduğu ve onların emir komutasıyla hareket eden sıkıyönetim mahkemelerinin kararları ilga edilerek, yargılanan tüm kişi ve kurumların hakları iade edilmelidir.
- 12 Mart 1971 darbe mahkemelerince Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'a verilen idam kararı ilga edilerek itibarları teslim edilmelidir.
- 12 Eylül 1980 darbe mahkemelerince (sıkıyönetim mahkemeleri) siyasi mahpuslara verilen idam kararları ve Milli Güvenlik Konseyi onaylama kararları ilga edilerek itibarları teslim edilmelidir.
- Tüm darbecilerin isimlerinin verildiği cadde, park, bulvar, bina, kurum vb. tüm kamusal alan isimleri değiştirilerek darbecilerin isimleri kamusal alanlardan silinmelidir.

EK:4-Ayrımcılık raporu

TÜM DARBELERLE EŞİT VE ADİL BİÇİMDE HESAPLAŞMAK İÇİN DARBELER ARASINDA AYRIMCILIK RAPORU

SUNUŞ

27 Mayıs 1960 darbesinden sonra Başbakan Adnan Menderes ve arkadaşlarını idam cezasına çarptıran özel mahkeme Yüksek Adalet Divanı kararlarını hükümsüz hale getiren ve bu kararlardan doğan zararların tazmin edilmesini öngören 7248 sayılı yasa 1 Temmuz 2020 tarihli Resmi Gazete’ de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Sözü geçen yasa, darbelerle hesaplaşma anlamında hiç kuşkusuz olumlu bir adımdır. Ancak, Türkiye’nin darbe virüsünden arınmış bir hukuk devleti olması isteniyorsa, darbelerle hesaplaşma 27 Mayıs darbesiyle sınırlı tutulmamalıdır. Ülkemiz 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 tarihlerinde doğrudan askeri darbeye, 28 Şubat 1997 tarihinde de post-modern darbeye maruz kaldı, nihayet 15/16 Temmuz felaketini yaşadı.

27 Mayıs darbesi sonrasında kurulan Yüksek Adalet Divanı gibi 12 Mart ve 12 Eylül darbeleri sonrasında kurulan sıkıyönetim mahkemeleri de, tabii/doğal hâkim güvencesinden ve doğal/tabii mahkeme ilkesinden yoksun, bağımsız yargı organı niteliği taşımayan mahkemelerdir. Darbelerle yüzleşme ve hesaplaşma adına, 27 Mayıs darbesi sonrasında kurulmuş mahkemenin kararları hükümsüz hale getirilirken, 12 Mart ve 12 Eylül sıkıyönetim mahkemelerinin görmezlikten gelinmesi kabul edilemez. Bu noktada devletten, parlamentodan ve hükümetlerden darbe mağdurları arasında ayrımcılık yapmamaları beklenir. 7248 sayılı yasa ile olumlu bir adım atılırken diğer darbe mağdurlarının gözardı edilmesi ayrımcı bir sonuç üretmiştir. Bu rapor ayrımcı uygulamayı değerlendirerek çözümü için atılması gereken adımları işaret etmek amacıyla hazırlandı.

EVRENSEL HUKUK İLKELERİ VE DARBE MAHKEMELERİ

Türkiye’de gerçekleştirilen darbelerin ve darbe mahkemelerinin hukuksuzluğunu somut pratik ve olaylar üzerinden ortaya koymadan önce, “Darbe mahkemelerinin” genel olarak evrensel hukuk ilkelerine aykırılığını görünür kılalım.

Darbe, Evrensel Hukuk İlkelerinin başında gelen “Hukuk Devleti” ilkesini çiğneyerek bertaraf edip millet iradesini gasp etmektir. Gasp edilen millet iradesi yerine zor tekeli elinde tutan kişi /grup iradesine göre devletin yeniden tesisidir. Darbeler “apoletli” olabileceği gibi “kravatlı da” olabilir. Bu süreç, yargının da evrensel hukuk ilkelerine aykırı olarak yeniden tesisini içerir. Bu nedenle, aykırılığı Evrensel Hukuk İlkeleri üzerinden özetleyerek somutlamak konunun daha sarıh hale gelmesi açısından önem arz etmektedir.

Yargı Birliği İlkesine Aykırılık: Herkes için evrensel hukuka uygun aynı ilke, usul ve esaslara göre yargılama yapan mahkemelerin varlığı ve bunların bir çatı altında bulunması yargı birliği ilkesinin temelidir. Böylece eşitlik ilkesi zedelenmez ve benim mahkemem, hâkimim, savcım ikilikleri/farklılıkları oluşmaz. Darbe mahkemeleri

ise, darbecilerin belirlediği özel usul ve esaslara göre ve belirli kişileri yargılamak üzere kurulan" mahkemeler" olarak yargı birliği ilkesine esastan aykırı "mahkemelerdir.

Doğal Mahkeme ve Doğal Hâkimlik Güvencesine Aykırılık: Herkes, isnat edilen suç tarihinde mevcut olan mahkeme ve hâkim tarafından yargılanma hakkına sahiptir. Darbe mahkemeleri ise darbeciler tarafından tesis edilen yine darbeciler tarafından atanan hâkimlerden/ hâkim bile olmayan kişilerden oluşan "sözde" mahkemelerdir. Yine suç iddialarından sonra tesis edilen mahkemelerdir. Bu özellikleriyle anılan evrensel hukuk ilkesine esastan aykırı mahkemelerdir.

Eşitlik İlkesine Aykırılık: Herkes hukuk güvenliği hakkına sahip olup bu haktan tam ve eşit olarak yararlanır. Tüm insanlar; dil, ırk, köken, cinsiyet, cinsel yönelim, yaş, siyasi düşünce, din, mezhep farkı gözetilmeksizin hukuk önünde ve hak aramada eşittir. Sadece dezavantajlı kişi ve gruplar lehine olan pozitif ayrımcılık eşitlik ilkesine aykırı görülemez. Darbe mahkemeleri, burada sıraladığımız ve sıralamadığımız evrensel hukuk ilkelerine aykırılığıyla eşitlik ilkesine de cepheden aykırı mahkemelerdir.

Hak Arama Hürriyeti İlkesine Aykırılık: Herkes, hukuki ve meşru yol, yöntem ve araçlardan yararlanarak hakkını arama ve kendini savunma hakkına sahiptir. Hiç kimsenin hak arama hürriyeti kısıtlanamaz. Darbe mahkemeleri gerek savunma gerekse hak arama yönüyle tümüyle kısıtlılık arz eden mahkemeler olarak "sözde" mahkemelerdir.

Masumiyet Karinesi İlkesine Aykırılık: Hiç kimse suçluluğu mahkeme tarafından somut hukuki delillerle ortaya konup mahkûm edilmediği sürece suçlu ilan edilemez. Bu hak kanunla güvence altına alınır, kamuoyu ve basın da bu hakkın uygulanmasına saygı gösterir. Darbe mahkemeleri ise; söz, tutum ve uygulama pratikleriyle peşin hüküm veren, bu tutumlarının basın yoluyla da ortaya konulmasını dikte eden mahkemelerdir.

Adil Yargılanma ve Savunma Hakkı İlkesine Aykırılık: Herkes Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin "Adil Yargılanma Hakkı" başlıklı 6. maddesine uygun biçimde yargılanma hakkına sahiptir. Savunma hakkı kısıtlanamaz. Tarafsız bir mahkeme tarafından davanın makul bir sürede sonuçlandırılması gerekir. Darbe mahkemeleri bu ilkenin hiçbir unsuruna değer vermeyen ve aykırı davranan mahkemelerdir.

Yargı Bağımsızlığı İlkesine Aykırılık: Hiçbir organ, makam veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hâkimlere emir ve talimat veremeyeceği gibi, tavsiye ve telkinde de bulunamaz. Bu tür bir yetkinin kullanılmasına yol veren kanun düzenlemesi de yapılamaz. Buna karşın darbecilerin, darbe mahkemelerine dönük emir ve telkinleri rutin uygulamadır. Yine darbe mahkemeleri darbecilerin atadığı hâkimler ve hâkim olmayan kişiler tarafından yargılama yapar. Darbecilerin çıkardığı kanunlara istinaden yargılama yapar.

Hâkim Tarafsızlığı İlkesine Aykırılık: Hâkim tarafsız olmalıdır. Dolayısıyla objektif hareket etmelidir. Hâkimin tarafsızlığı; suç isnadı yöneltilen kişiye, iddiaya ve savunmaya önyargısız bakabilmesini gerektirir. Dış etkilere kapalı olmasını, siyasi, inançsal vb.

görüşlerinden bağımsız objektif tutum alabilmesini gerektirir. Darbe mahkemelerine atanan hâkimler tüm bu unsurlar yönüyle taraf olan kişilerden seçilmektedir. Yargıladıkları kişilere hasım olarak gören, hukuka göre değil, darbecilerin isteklerine göre karar veren sübjektif tutum sahibidirler.

Hukuki Gerekçe İlkesine Aykırılık: Yargı kararlarının somut hukuki dayanağı olan gerekçeleri olmalıdır. Klişe soyut suçlama/yargı ifadelerinden ibaret, siyasi yargıların gerekçe olarak sıralandığı yazımlar gerekçe olarak kabul edilemez. Darbe mahkeme kararlarının gerekçeleri ne yazık ki, tümüyle siyasi değerlendirme ve yargılarla sınırlı soyut suçlama/yargı sözcüklerinden ibarettirler.

İddia Sahibinin İspat Yükümlülüğü İlkesine Aykırılık: İddia sahibi, iddiasını hukuki yol ve yöntemlerle elde edilen somut delillerle kanıtlamak yükümlülüğüne sahiptir. Oysa darbe mahkemelerinde iddia makamı suç iddialarını işkenceyle imzalatılan sahte ve "sözde" ifade tutanaklarına ve kendi ideolojik yönelimlerine dayandırır. Tüm darbe mahkemelerinde suç iddiaları, iddia sahibinin ispat yükümlülüğü ilkesine aykırı iddialar olmuş ve darbe mahkemeleri hukuki dayanaktan yoksun iddiaların kabulü ile mahkûmiyet kararları vermiştir.

Yukarıdaki ilkelerle karşılaştırıldığında görülecektir ki; 27 Mayıs 1960 Darbesi yargısı gibi 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbe mahkemeleri de evrensel hukukun yargı ve yargılamaya ilişkin temel ilkelerine aykırı mahkemelerdir. Darbeciler tarafından tesis edilen "Darbe Hukukunun" ürünüdürler. Ve darbe hukuku, evrensel hukuk ilkelerine karşıt olarak oluşturulmuş hukuksuzluğun alenileştirilmesi/ kanunlaştırılmasından ibarettir.

SIKIYÖNETİM ASKERİ MAHKEMELERİ DARBE MAHKEMELERİDİR

Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri, gerek kuruluş kanunu, gerek yapıları, gerekse uyguladıkları usul ve esaslar yönüyle yukarıda belirtilen evrensel hukuk ilkelerine tamamen aykırı olan darbe mahkemeleridirler.

12 Mart 1971 Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri

12 Mart 1971 Askeri muhtıra darbesi sonucu seçilmiş hükümet yerine, 26 Mart tarihinde Nihat Erim Başbakanlığında Ordu'nun istediği hükümet kuruldu. Bu hükümet döneminde 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu 13.05.1971 tarihinde çıkarıldı.

Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idam kararını veren General Ali Elverdi, ileriki yıllarda Adalet Partisi'ne katılacak ve "Sadece askeri görevi yerine getirmediğim üzerime düşen politik görevi de yerine getirdim" diyecekti. Bu sözün anlamı açıktır. Hukuki görevini değil askeri ve politik görevini yerine getiriyor. Yani, darbeci komutanlarından aldığı emir ile kendi siyasi düşüncesine göre hasım gördüğü kişileri mahkûm ediyor.

Deniz Gezmiş 16 Mart 1971 Tarihinde yakalandı. Yargılandığı sıkıyönetim Mahkemesi, 13.05.1971 tarihinde Darbecilerin isteği ve onayıyla kurulan Nihat Erim Hükümeti döneminde çıkarılan Sıkıyönetim Kanunu ile kuruldu. Görüleceği üzere, sıkıyönetim

mahkemeleri Yassıada yargılamalarında olduğu gibi yargılamaya konu eylemlerin gerçekleştiği tarihten sonra kurulmuş olup, tabii/doğal mahkeme ilkesine aykırıdır. Yine Yassıada'da olduğu gibi doğal hâkimlik güvencesi ilkesine ve bağımsız yargılama hakkına aykırı olarak darbecilerin emriyle kurulmuşlar, mahkeme heyetleri askeri hâkim ve askeri hâkim bile olmayan asker kişilerden oluşmaktadır.

Dolayısıyla sıkıyönetim mahkemeleri anayasaya ve meri mevzuata uygun olmayan biçimde kurulmuş mahkemelerdir. "Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir" ilkesine uygun olmayan şekilde Askeri muhtıra ile istifa ettirilen hükümetin yerine, darbe hükümeti kurulmuş ve Meclis baskı ile işlevsizleştirilmiştir. Zira Muhtıra, istediklerini yapmazlar ise Ordu'nun doğrudan idareye el koyacağı tehdidini içermektedir. Bu koşullar altında Sıkıyönetim Mahkemeleri Kanunu, Darbecilerin Meclis'e telkin, tehdit, silahlı zor ve cebir ile çıkarttığı kanunun ürünüdür.

Darbeciler Anayasada değişiklik yapıyor

12 Mart 1971 darbecilerinin yönetiminde 1488 sayılı yasa ile anayasanın belirli maddeleri değiştirilmiş ve geçici maddeler eklenmiştir. Bu yasa ile Anayasanın 32.maddesindeki doğal hâkimlik ve doğal mahkeme ilkesini düzenleyen "Hiç kimse tabii hâkimden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi tabii hâkimden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz" hükmü kenar başlığı "**kanuni yargı yolu**" şeklinde değiştirilerek madde hükmü "hiç kimse, kanunen tâbi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarılamaz. Bir kimseyi kanunen tabi olduğu mahkemeden başka bir merci önüne çıkarma sonucunu doğuran yargı yetkisine sahip olağanüstü merciler kurulamaz" şeklini almıştır.

Görüldüğü üzere "tabii/doğal yargı" ve "tabii/doğal hâkim" ilkesi yerine "kanuni mahkeme" hükmü getirilmiştir. Kanuni mahkeme denilen mahkeme sıkıyönetim mahkemesidir. Bu değişikliğin gerekçesi, 13.05.1971'de yürürlüğe girmiş olan 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu'nun 11. ve 13. maddelerinde yer alan düzenlemelerin anayasanın 32. maddesinin öngörmüş olduğu tabii hâkim ilkesi ile açık bir şekilde çelişmesidir. Öyleyse Anayasa "hukuksuz" sıkıyönetim mahkemeleri kanununa uygun hale getirilmelidir ve getirilir. Kimin iradesiyle? Darbecilerin iradesiyle. Hukuka aykırılığı izah için başka söze gerek var mı?

12 Eylül 1980 Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri

12 Eylül 1980'deki askeri darbenin ardından bütün ülkede sıkıyönetim ilan edildi. Pek çok yasal düzenleme ile de bir sıkıyönetim rejimi oluşturuldu. Sıkıyönetim Kanunu, Jandarma Kanunu ve Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu yeniden düzenlendi. Bu düzenlemeler tümüyle Darbeci Generallerin oluşturduğu Milli Güvenlik Konseyi eliyle yapıldı. Ve Milli Güvenlik Konseyi millet iradesinden alınan yetkiyle kurulmuş hukuki, meşru bir kurum değildir. Gayrimeşru darbe kurumudur.

Milli iradeyi gasp eden 12 Mart 1971 Darbecilerinin direktifi ve baskısıyla çıkarılan 13/05/1971 tarihli 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanunu (aynı kanun içindeki Sıkıyönetim Askeri Mahkemeleri) 12 Eylül Darbecileri tarafından aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere defaten değiştirilmiş ve yeni maddeler eklenmiştir. Bu değişiklik ve eklemelerin hiç birisi

millet iradesinden alınan yetkiyle değil, silahlı zor ve cebir gücüyle yapılmıştır. Tümüyle gayrimeşrudurlar.

SIKIYÖNETİM (DARBE MAHKEMELERİ) KANUNUNDA MGK (MİLLİ GÜVENLİK KONSEYİ) TARAFINDAN YAPILAN DEĞİŞİKLİK TABLOSU¹

Darbe Kurumu MGK'nın Çıkarıldığı Kanun No	Darbe Kurumu MGK'nın Çıkarıldığı Kanun Tarihi	Değişiklik ve yeni ekleme sayısı
2301	19/09/1980	27
2310	08/10/1980	3
2337	07/11/1980	1
2342	14/11/1980	11
2354	08/12/1980	3
2371	12/01/1981	3
2439	24/03/1981	1
2474	08/06/1981	1
2515	03/09/1981	1
2538	16/10/1981	1
2632	12/03/1982	4
2651	14/04/1982	2
2682	17/06/1982	2
2766	28/12/1982	4

Durum tartışılmayacak kadar açıktır: Nasıl ki, 27 Mayıs Darbecileri tarafından kurulan Yüksek Adalet Divanı hukuki bir kurum değilse, aynı şekilde Darbeci Generaller tarafından oluşturulan sıkıyönetim mahkemeleri de hukuki kurumlar değildir.

Yine 12 Eylül sıkıyönetim mahkemelerinde yargılanan yüzbinlerce kişiye atfedilen suçlamalar 12 Eylül 1980 öncesine aittir. Ama yargılamalar 12 Eylül 1980 sonrası MGK tarafından sıkıyönetim kanununa eklenen madde hükümlerine göre yapılmıştır.

Hukuksuz yargılamalar sonucunda idam hükmü alan kişiler, 27 Mayıs'ta Milli Birlik Komitesi onayıyla idam edilirken, 12 Eylül 1980 darbesinde de MGK ve MGK tarafından oluşturulan Danışma Meclisi onayıyla idam edilmişlerdir. **İkisi arasında hukuk açısından hiçbir fark yoktur. Milli Birlik komitesi ve uygulamaları ne kadar gayri meşru ise, Milli Güvenlik Konseyi ve uygulamaları da o kadar gayri meşrudur.**

YÜKSEK ADALET DİVANİ (YAD) 'NİN "HUKUKİ" DAYANAĞI "DARBE HUKUKU" GAYRİMEŞRUDUR/YOK HÜKMÜNDEDİR

Milli Birlik Komitesi tarafından kabul edilen 12.06.1960 tarihli ve 1 sayılı 1924 Anayasası'nı Değiştiren Anayasa Değişikliği Kanunu "Darbe Hukukunun" temelini oluşturmuş ve 27.05.1960 tarihli askeri darbe sonrasında Yüksek Soruşturma Kurulu, Yüksek Adalet Divanı ve Milli Birlik Komitesi'nin kurulmasına yasal dayanak olmuştur. Buna göre; Yüksek Adalet Divanı'nın kararları kesin olup, yalnızca ölüm cezası kararlarının infazı Milli Birlik Komitesi'nin onayına bağlı tutulmuştur.

¹ 29 maddelik kanunda tam 64 adet değişiklik ve ekleme yapılarak kanun neredeyse yeniden düzenlenmiştir.

Görüldüğü üzere, her darbe kendi "hukukunu" yaratır kuralı işletilmiştir. Bu sözde bir hukuktur, darbecilerin yazdıkları metinleri kanun diye dikte etmelerinden ibarettir. Darbelerle yüzleşmemin temel ilkelerinden biri, sözde "darbe hukukunun" her durumda gayri meşru olduğudur. Bu temel ilkedен verilecek her ödün darbeler arasında ayrımcılığa yol açar.

Adil yargılanma hakkı, demokratik hukuk devletinin ve insan haklarının en önemli ilkesel kavramıdır. Adil yargılanma hakkının en temel önkoşulları ise, doğal/tabii mahkeme, hakimlik güvencesi ilkesi ve bağımsız yargıdır. 27 Mayıs 1960 darbe mahkemesi "Yüksek Adalet Divanı" bu ilkelerden yoksundu.

Bu nedenle Yüksek adalet divanı ve kararlarını yok hükmünde kılan yasal düzenleme yerindedir.

ÇÜNKÜ;

- Milli Birlik Komitesi (MBK) Millî iradedен kaynaklanan hiçbir yetkiye sahip değildir.
- Yüksek Adalet Divanı (YAD) mahkemesi ve yargılamaları doğal hâkimlik ve doğal mahkeme ilkesi başta olmak üzere evrensel hukuk kurallarına aykırıdır.
- Yüksek Adalet Divanı (YAD) yargılamaları temel hukuk kurallarına ve yürürlükteki Anayasa hükümlerine açıkça aykırıdır.

27 Mayıs mağdurlarının haklarını iade eden ilk yasa bu değildi. 1960 darbesiyle mağdur edilen ve EMİNSU olarak bilinen askerlerin mağduriyeti dört ayrı yasayla giderildi. EMİNSU'lar için son olarak 1992 yılında, yani aradan 32 yıl geçtikten sonra 12 Aralık 1992 tarih ve 3854 sayılı yasa kabul edildi ve "göreve devam etmiş olsalardı elde edecekleri mali hakları" tanındı.

Darbenin mağdur ettiği sivil kamu görevlileri de, izleyen sivil hükümetler döneminde mahkeme kararlarıyla ya da çıkarılan yasalarla haklarına kavuştular. Nihayet 23.06.2020 tarihinde TBMM'de kabul edilen yasayla 27 Mayıs 1960 darbesinin yaraları tam anlamıyla sarıldı.

Devlet, parlamento ve hükümetler 1960 darbesinin yarattığı hukukun "darbe hukuku" olması nedeniyle mağdur ettiği askerî personeli şefkatle kucaklarken 1971, 1980 ve 1997 darbelerinin mağduru askerî personeli açıkça dışlamıştır. Sivil kamu görevlileri ve yurttaşların yaraları hala kanamaktadır.

12 MART 1971 VE 12 EYLÜL 1980 DARBELERİ VE "DARBE HUKUKU DA" GAYRİMEŞRUDUR/YOK HÜKMÜNDEDİR.

TBMM "27 Mayıs 1960 tarihi, hukukun araçsallaştırıldığı, millî iradenin tepesinde bir kılıç gibi sallandığı bir dönemin miladıdır. Yassıada yargılamaları ve akabinde gerçekleşen idamlar, neden oldukları bireysel mağduriyetlerin yanı sıra toplumsal ve siyasi hafızamızda tamiri çok zor yaralar açmıştır. Söz konusu yargılamaların sebep olduğu mağduriyetlerin ve açtığı toplumsal yaraların mümkün olduğu ölçüde giderilmesi, demokratik bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyetinde

yasama organına düşen başlıca ödevlerden biri olarak telakki edilmelidir.”² Gerekçesiyle;

27 Mayıs 1960 darbecilerinin kurduğu Yüksek Adalet Divanı'nın (YAD) kuruluşu ve varlığına ilişkin kanunu yürürlükten kaldırırken, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbe mahkemelerini meşru ve hukuki gören TBMM çoğunluğunun tavrı hukuki değildir. Evrensel hukuk ilkeleri çerçevesinde şu sorulara verilecek cevaplar, tavrın hukukiliğini ya da siyasilikliğini ve ayrımcılığını belirleyecektir.

Silah gücüyle milli iradeyi gasp eden, 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbecilerinin milli iradeden kaynaklı hangi hakları/yetkileri vardır?

Hukuki Cevap: Milli iradeden kaynaklı hiçbir hak ve yetkileri yoktur. Kullandıkları tüm yetkiler, aldıkları tüm kararlar, çıkardıkları tüm kanunlar ve uygulamalar hukuksuz ve gayrimeşrudur.

Siyasi Cevap: Kullandıkları yetkileri milli iradeden almışlardır.

12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbecilerinin atadığı askeri hâkim ve hukukçu olmayan kıta subaylarından oluşan sıkıyönetim mahkemelerinin neresi doğal mahkeme ve hâkimlik ilkesine, bağımsız yargı ilkesine, yargıçların tarafsızlığı ilkesine, adil yargılanma ve savunma hakkı ilkesine uygundur?

Hukuki Cevap: : Sıkıyönetim mahkemeleri tüm evrensel hukuk ilkelerine aykırı “mahkemelerdir”. “Darbe hukukuna” göre kurulan ve yargılama yapan “mahkemelerdir.”

Siyasi Cevap: Sıkıyönetim mahkemeleri evrensel hukuk ilkelerine uygundur. Yürürlükteki hukuk kurallarını ve anayasayı askıya alıp, kendi “darbe hukukunu” oluşturan 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbecilerinin emriyle hareket eden sıkıyönetim mahkemeleri hangi temel hukuk kurallarına ve Anayasaya uygun yargılama yapmıştır?

Hukuki Cevap: Hukuksuzluğun ilanı olan “darbe hukukuna” göre yargılama yapmışlardır.

Siyasi Cevap: Milli iradeden alınan yetkiyle temel hukuk kurallarına uygun olarak çıkarılan kanunlara ve evrensel hukuk ilkelerine göre yargılama yapmışlardır. Ayrıca, darbe hukukunun ve darbe mahkemelerinin yargılamalarının hukuksuzluğunu ortaya koyan çokça örnek vardır. Biz sadece bir kaçını örnekleyelim:

12 Mart 1971 darbesinden sonra kurulan Ankara 1 No.lu Sıkıyönetim Askeri Mahkemesi Başkanı Tuğgeneral Ali Elverdi, Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını idama mahkûm ederken, “Sadece askeri görevi yerine getirmedim, üzerime düşen politik görevi de yerine getirdim” demiştir.

² 7248 aylı kanunun Genel Gerekçesinden

1971 yılında İstanbul Sıkıyönetim 1 No.lu Askeri Mahkemesi yargıçları, 1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Faik Türün'ün emriyle darbecilerin isteklerine uygun karar vermedikleri için görevden alınmışlardır.

12 Eylül Darbecisi Kenan Evren'in yargılama ve uygulamalara nasıl belirlediğine ilişkin sayısız açıklamaları vardır. İşte birkaç örnek: 17 yaşında idam edilen Erdal Eren için "Asmayalım da besleyelim mi?". "Adalet yerini bulsun diye bir sağdan bir soldan asıyorduk. Eğer sağdan 2 asıysak ertesi gün 2 de soldan asıyorduk." Yasaklı siyasi parti liderleri için "Burunlarının ortasına bir yumruk daha istiyorlar galiba."...

Bu söz ve uygulamalar yukarıda özetlenen evrensel hukuk ilkelerinin tümüyle yok sayıldığı beyanıdır, ispatıdır. Darbe mahkemesinin ve yargılamanın hukuk dışılığının itirafıdır. Darbeler ve darbelerden doğan mağduriyetler arasında ayrımcılığa son verilmelidir!

DARBELER ARASINDA KARŞILAŞTIRMALI AYRIMCILIK TABLOSU

27 Mayıs 1960 Yüksek Adalet Divanı GERÇEKLERİ	12 Mart ve 12 Eylül Sıkıyönetim Mahkemeleri Üzerine İKTİDARIN (TBMM ÇOĞUNLUĞU) İDDİALARI	12 Mart ve 12 Eylül Sıkıyönetim Mahkemelerinin GERÇEKLERİ
Doğal mahkeme ve doğal hâkim güvencesi ilkesine aykırı bir şekilde sadece belirli kişileri yargılamak üzere kurulmuş sözde mahkemedir.	Doğal mahkeme ve hâkimlik güvencesi ilkesine uygun bağımsız ve tarafsız mahkemelerdir.	Sıkıyönetim askeri mahkemeleri sıkıyönetim komutanına bağlı asker hâkim, savcı ve kıta subaylarından oluşmaktadır. Sıkıyönetim mahkemeleri yasasında belirtilen suç faillerini yargılamaktadırlar. Bu özellikleriyle doğal mahkeme ve hâkimlik güvencesine tamamen aykırı mahkemelerdir.
Doğal mahkeme ve hâkimlik güvencesi ilkesine aykırı olarak yargılamaya konulan eylemlerin gerçekleştiği tarihten sonra kurulmuştur.	Suç tarihinde var olan doğal mahkemelerdir.	12 Mart 1971 darbesinden önce işlendiği iddia olunan suçlar, 13.05.1971 tarihinde Darbecilerin isteği ve diktesiyle baskı altındaki Meclis tarafından çıkarılan 1402 sayılı sıkıyönetim kanununa istinaden kurulmuştur. Yine 12 Eylül sonrası beş darbeci Generalden oluşan Milli Güvenlik Konseyi 29 maddeden ibaret sıkıyönetim

		(darbe mahkemeleri) kanununda tam 64 adet maddeyi değiştirmiş ve yeni maddeler eklemiştir. Bu hakkı yürürlükteki hiçbir kanundan almadan yapmuştur.
Yüksek Adalet Divanı Kararları evrensel hukuk ilkelerine aykırıdır.	Sıkıyönetim mahkemelerinin kararları evrensel hukuk ilkelerine uygundur.	Yukarıda açıklanan nedenlerle, Sıkıyönetim mahkemelerinin kararları da en az YAD kararları kadar evrensel hukuk ilkelerine aykırıdır.
Kendi dönemlerinin anayasasına ve meri mevzuatına uygun olarak kurulmamıştır.	Kendi dönemlerinin anayasasına ve meri mevzuatına uygun olarak kurulmuşlardır.	Sıkıyönetim mahkemeleri kendi dönemlerinin anayasa ve meri hukukuna göre değil "Darbe hukukuna" göre Darbecilerinin telkin ve emri ile kurulmuş yine defaten darbecilerce değişikliğe tabi tutulmuştur. Dahası darbecilerin isteği ve emriyle anayasanın 32.maddesi değiştirilerek sıkıyönetim kanununun anayasaya aykırılığı giderilmeye çalışılmıştır.

DEMOKRASİNİN GEREğİ, DARBELERLE AYRIMSIZ HESAPLAşMAKTIR

Askeri darbe, milli iradenin silah zoruyla darbeciler tarafından gasp edilmesi fiildir. Milli iradeyi gasp eden darbeciler, yargıyı da gasp ettikleri halk iradesine müdahale aracı olarak kullanmışlardır.

*"Şeklen yargı kararı niteliği taşımakla birlikte esasen millet iradesini kaba kuvvetle gasp eden gücün siyasi arzularının maskesi niteliğinde olan bu kararların hukuk âlemimizden silinmesi, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin temelini oluşturan millî egemenlik, demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü ilkelerinin gereği olarak tezahür etmekte ve ülkemiz hukuk tarihinin karanlık bir lekeden arındırılması adına zorunluluk arz etmektedir."*³ Hukuki yaklaşımı sadece 27 Mayıs 1960 darbesine karşı değil, tüm darbelere karşı gösterilmelidir.

Eşitlik ilkesi, demokrasinin, demokratik işleyiş ve kuralların en önemli ilkelerindendir. Bu bağlamda 27 Mayıs 1960 darbesiyle yüzleşirken, başta 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbesi olmak üzere tüm darbelerle yüzleşmemek bu temel ilkenin de çiğnenmesine yol

³ 1924 Tarih ve 491 Sayılı Teşkilatı Esasiye Kanununun Bazı Hükümlerinin Kaldırılması ve Bazı Hükümlerinin Değiştirilmesi Hakkında Geçici Kanunun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Neden Olunan Mağduriyetlerin Giderilmesi Hakkında Kanun Teklifi (2/2952) ve Anayasa Komisyonu Raporu

açmaktadır. Darbelere karşı, “ iyi/kötü darbe” ve/veya “bana yapılan darbeye karşıyım, sana yapılan darbeye yandaşım” tutumu olamaz. Bu çifte standartlı tutumun demokrasilerde, demokratik işleyiş ve kurallarda yeri yoktur. Böylesi bir ayrımcılık hukukun üstünlüğü ilkesiyle de, eşitlik ilkesiyle de bağdaşmaz.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

27 Mayıs 1960 darbecilerinin kurduğu Yüksek Adalet Divanı'nın (YAD) kuruluşu ve

varlığına ilişkin kanunu yürürlükten kaldıran 23.06.2020 tarihli kanunun gerekçesinde; *“Milletin vicdanında açtığı derin acı uzun yıllar hissedilen 27 Mayıs 1960 askeri darbesi, demokrasiye ve milli iradeye yönelik bir suikast olarak gerçekleşmiş; milletin özgürleşme iradesine olduğu kadar kalkınma çabasına da engel olmuş bir tertiptir. 27 Mayıs 1960 askeri darbesi, 12 Mart 1971'de, 12 Eylül 1980'de, 28 Şubat 1997'de ve en son 15 Temmuz 2016'da millete kasteden girişimlerin ilk halkasıdır”* denilmektedir.

Bu gerekçe tüm darbelerin millete karşı yapıldığının ve milli iradeyi gasp ettiğinin beyanıdır. Bu beyan ortada dururken 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbe mahkemelerinin yargılamalarının milli iradeden alınan yetkiyle yapıldığı savunusu kabul edilemez. Bu darbeler arasında ayrımcılıktır.

Darbeler arasındaki ayrımcılık ötekileştirir! Tüm darbelerle yüzleşmek kardeşleştirir! 27 Mayıs darbesi gibi 12 Mart ve 12 Eylül darbeleri de çok derin hasara ve mağduriyetlere yol açtı. Darbeler ve mağdurlar arasında ayrımcılık da darbe virüsü kadar tehlikeli ve zararlıdır. Darbeler ile eşit ve adil bir biçimde yüzleşebilirsek geleceğe umutla bakabiliriz. Türkiye'nin demokratik hukuk devleti olma yolunda ilerlemesi isteniyorsa, 27 Mayıs darbesi yargılamalarını hükümsüz hale getiren TBMM, 12 Mart ve 12 Eylül darbe mahkemelerini görmezlikten gelmemelidir. Darbelerle ayrımsız hesaplaşmak, TBMM'ye düşen tarihsel bir görevdir! TBMM, 12 Mart ve 12 Eylül darbeleri sonrasında kurulan sıkıyönetim mahkemelerinin kararlarına ilişkin ivedilikle yapacağı yasal düzenlemeyle;

- 27 Mayıs 1960 darbecilerinin kurduğu Yüksek Adalet Divanı tarafından yargılanan herkesin hakları nasıl iade edildi ise; 12 Mart 1971 ve 12 Eylül 1980 darbecilerinin kurduğu ve darbecilerin emir komutasıyla hareket eden sıkıyönetim mahkemelerinin kararları ilga edilerek yargılanan tüm kişi ve kurumların hakları iade edilmelidir.
  - 12 Mart 1971 darbe mahkemelerince Deniz Gezmiş, Hüseyin İnan ve Yusuf Aslan'a verilen idam kararı ilga edilerek itibarları teslim edilmelidir.
  - 12 Eylül 1980 darbe mahkemelerince (sıkıyönetim mahkemeleri) siyasi mahpuslara verilen idam kararları ve Milli Güvenlik Konseyi onaylama kararları ilga edilerek itibarları teslim edilmelidir.
  - Tüm darbecilerin isimlerinin verildiği cadde, park, bulvar, bina , kurum vb. tüm kamusal alan isimleri değiştirilerek darbecilerin isimleri kamusal alanlardan silinmelidir.
- 25.09.2020